

- H. Müller-Michaels: Gespräche über Gedichte
K. Esselborn: Tierfabeln im Fremdsprachenunterricht
K. Flippe: Lesen zu Genuß und Erkenntnis
I. Mummert: Kommunikativer Literaturunterricht in der Fremdsprache
J. McConochie: Since Feeling is First: Thoughts on Sharing Poetry in the ESOL Classroom
A. Brashear De Gonzales: Teaching Hemingway's »Hills Like White Elephants« to Nonnative English Speakers
G. Schärer: A Plea for Poetry in the African Secondary School
L. Prodromou: All Coherence Gone: Literature and EFL
I. Bengi/P. Kurtboke: Poetry — The Best Words in Their Best Order
M. E. Barker: Using Children's Literature to Teach ESL to Young Learners

Na području zagrebačke regije održani su u toku protekle školske godine stručni aktivni za nastavnike engleskog, njemačkog i francuskog jezika u srednjoškolskim centrima i osnovnom obrazovanju, čije su teme bile s područja rada s književnim tekstom. Održana su različita ogledna predavanja, dan je teorijski uvod u rad i pregled dosadašnjih pokušaja u nastavnoj praksi u različitim oblicima nastave (redovna, izborna, fakultativna, dodatna). Prikazan je rad s odlomkom iz romana, pripovijetkom, baladom i lirskom pjesmom. (Vidi priloge autorica: Zorić, Marković, Mišković i Mažuran u ovoj rubrici.)

U osnovnoj školi u redovnoj nastavi najuspješnijim se pokazao rad s poezijom, ali i simplificirani tekstovi i odlomci iz autentične omladinske literature, koja je otprije poznata učenicima na materinskom jeziku. Vrlo uspješno radi nekoliko grupa dodatne nastave u kojima se pretežno radi s poezijom, basnama, igrokazima za djecu i sličnom literaturom. Naročito snažno djeluje na motivaciju učenika samostalan kreativan rad potaknut književnim djelom.

Iz Stranih jezika 1—2/1984, saznajemo da su nastavnice njemačkog jezika škole za strane jezike radile s odraslim polaznicima tečajeva s autentičnim tekstovima, a postoje informacije da u nekim srednjoškolskim centrima u Varaždinu i nekim drugim gradovima nastavnici rade s takvim tekstovima i na jezicima za koje ne postoji literarna čitanka kao za engleski jezik.

Na predstojećim seminarima i drugim oblicima stručnog usavršavanja nastavnika pružit će se potrebne informacije o metodama rada, odabiru tekstova, dosadašnjim iskustvima itd.

Verica Zorić

AUTENTIČNO KNJIŽEVNO DJELO U NASTAVI STRANIH JEZIKA U OSNOVNOJ ŠKOLI (s posebnim obzirom na engleski jezik)

I. POEZIJA

Cilj svakog nastavnika stranog jezika u radu sa učenicima je jedinstven: što ranije postići u učenika komunikativnu kompetenciju, pri čemu ne smijemo zanemariti činjenicu da je riječ o radu od 75 sati u IV razredu, a 105 sati godišnje po razredu od V do VIII razreda osnovne škole.

Bez mnogo razmišljanja moglo bi se pretpostaviti da je POEZIJA, kao oblik autentičnog književnog djela, raskoš koju si ne možemo priuštiti uz tako opsežan program i programske zadatke. Osim toga, obrada pjesme u stranom jeziku iziskuje poteškoće, pa poneki nastavnici nastoje izbjeći obradu poezije što je duže moguće.

Smatramo, ipak, da poezija ima svoje mjesto u nastavi stranog jezika, ali odmah se nameću pitanja: U kojem opsegu obrađivati poeziju? Koji pristup, metodu i tehniku rada primijeniti pri radu na poeziji? Koju poeziju obrađivati?

Možda je najlakše dati odgovor na pitanje o izboru pristupa pri obradi poezije u osnovnoj školi. Tu se nameće potreba za integriranim pristupom kojim autentično književno djelo uklapamo u teme i sadržaje nastavnog programa stranog jezika. Razmotrimo neke oblike rada na obradi poezije u nastavi stranog jezika.

Poezija i jezične vještine

Obrada poezije u osnovnoj školi uključuje sve četiri vještine: čitanje, pisanje, slušanje i govor.

Čitanje:

Važna karakteristika poezije koja se može obrađivati u osnovnoj školi jest činjenica da je ona lako »zapamtljiva«. Čitanjem pjesama iz izbornog programa (misli se na pjesme koje se nalaze u udžbenicima engleskog jezika i na one koje je pripremio sam nastavnik) učenik počinje razvijati osjećaj za slobodu interpretacije teksta na stranom jeziku. Poezija je takav književni oblik gdje se to najlakše uvodi, zahvaljujući posebnoj intonaciji, ritmu i pauzama. Tekstovi pjesama snimljeni su na vrpcama, koje su sastavni dio višezvornih sklopova za engleski jezik. U kasnijim godinama učenja stranog jezika učenici zapažaju da je u pjesmi koju obrađuju važan izbor vokabulara, metafora, aliteracija i asonanci, pri čemu će se nesmetano koristiti spoznajama iz materinskog jezika.

Primjer: Zabilježeno na satu engleskog jezika u VII razredu.

Učenici će točno interpretirati da izričaj »...the houses all wait in a row...« (The Town Child by Irene Thompson) iskazuje odnos pjesnikinje prema opisu kuća i zaključuju da ona ne voli taj prizor. Kad bi se isti iskaz izrekao: »...the red roofs all wait in a row...«, mijenja se značenje prijašnjeg iskaza.

Pisanje:

Tražiti od učenika da pišu poeziju smatra se prevelikom zahtjevom na njihove sposobnosti, s obzirom na oskudni vokabular koji posjeduju. Osnovna je škola pravo razdoblje da se započne s tom aktivnošću, kako bi učenici upotrijebili svu svoju nesputanu maštu. Mnogi će učenici pisanje pjesama prihvatiti kao igru — kao pravu »playful activity«. Tim oblikom pismenih radova započinje se već u V razredu. Nakon govornih vježbi, kao što su igre riječima i igre asocijacijama, učenici zapisuju jednostavne rečenice. Praktičnost takve igre je velika jer je to jedan od načina da se primijeni vokabular.

Učenički pisani radovi ipak će rjeđe biti samo pisanje stihova. Češće će poezija poslužiti kao poticaj na stvaranje slobodnijih tekstova jer je ona za to prikladnija nego tekst lekcije.

Primjer: Pri obradi pjesmice »The Year« — Unit 14/B u V razredu u fazi primjene znanja učenici nižu riječi koje ih asociraju na pojedine mjesece u godini. To je početak za stvaranje rečenica o svakom mjesecu u godini. Pri tome je važno inzistirati da rečenice ne budu uniformirane, već vezane uz osjećaje i događaje koji pojedine učenike vežu uz neke mjesece.

»June — My sister's birthday is in June.
I love flowers.
School is over.«

Slušanje i govor:

Poezija se mora čuti, poželjno u interpretaciji izvornog govornika. Ona je »glazba« i oponašanjem izvornog govornika (tekstovi pjesama snimljeni su na vrpcama i dostupni su svim učenicima) vježba se pravilan izgovor i intonacija, ritam, osjećaj za pauze. Nastavnik stranog jezika treba iskoristiti spoznaju da je pjesma oblik književnog djela, s kojim su se učenici susreli već u prvim danima školovanja na satima hrvatskog ili srpskog jezika. Ako njeujemo poeziju i na satima stranog jezika učenici potvrđuju spoznaju da se poezija javlja u svakom jeziku, da obrada poezije uz lingvistički aspekt ima i kulturni aspekt, jer se učenici upoznaju s umjetničkim tekovinama civilizacije čiji jezik uče. U VIII razredu osnovne škole, a u srednjoj školi naročito, taj fenomen može nastavnik izvrsno iskoristiti kao bazu za usporedni materijal, tj. za rad na prijevodu i na autentičnom književnom djelu na stranom jeziku.

Aktivnosti koje se mogu primijeniti pri obradi pjesme u osnovnoj školi na satima stranog jezika

Recitiranje:

Nakon upoznavanja sa sadržajem pjesme, vježbanja čitanja, slijedi memoriranje pjesme. Pjesmu se može interpretirati uz popratni slikovni materijal. Pri recitiranju vrednuje se više elemenata: razumijevanje, izgovor i mogućnost da učenik što vjerodostojnije oponaša izvornog govornika. Pjesma se recitira samo nakon temeljite obrade.

Vođeni sastav:

- U početnoj fazi učenici pišu autodiktat po naučenoj pjesmi.
- Predvježba za vođeni sastav je igra asocijacija.

Nastavnik daje učenicima jedan pojam, a učenici nižu riječi (Words, words, words!).

Primjer: sun — flowers, yellow, happy, smile, dry,
hot, warm, outside, going for a
bike ride, playing football, etc

- Učenici sami grade pjesme na osnovi svojih asocijacija na zadanu temu.

Interpretacija pjesme u obliku opisa:

Interpretacija pjesme u obliku opisa slijedi nakon odgovaranja na postavljena pitanja o određenoj pjesmi. Odgovori dani u povezanom obliku čine opis obrađivane pjesme.

Gramatičke vježbe:

Pjesma, dio teksta pjesme, može poslužiti kao vježba za pojedine gramatičke kategorije.

Primjer: tekst pjesme »The Town Child« napisan je na grafofoliju. U tekstu su namjerno ispušteni prijedlozi i veznici, koje su učenici primjenjivali čitajući tekst glasno, u fazi usvajanja gradiva.

I live — a town
— a street.
It is crowded — traffic
— feet.
There are buses — motors
— trams
I wish there were meadows
— lambs.

Ilustracija pjesme:

S mlađim učenicima može se pjesma ilustrirati. Na osnovi ilustracije učenici interpretiraju pjesmu:

- a) kronološkim redom
- b) pobrkanim redosljedom

Igra:

Igra »pokvarenog telefona«, koja se primjenjuje u fazi usvajanja gradiva, može biti uspješna i zabavna aktivnost na satu engleskog jezika. Prvi učenik šapuće drugome jedan stih pjesme i tako sve do posljednjeg zadnjeg učenika u redu koji glasno izgovara stih. Stariji učenici mogu zapisivati na ploču izgovoreni redak pjesme.

Aktivnosti na satima dodatne nastave:

Pisanje pjesme ili sastava zaključni je zadatak u obradi svake teme na satima dodatne nastave. Korisno je ako se tiskaju radovi učenika, bilo u školskom listu ili posebnom listu napredne grupe. Važno je poštivati napore učenika da svoje misli izraze na stranom jeziku, pa makar nam ti radovi vrlo često djeluju obično, svakodnevno i stilski neoblikovano. Jednom treba početi.

Poezija s punim pravom zaslužuje da bude integralni dio programa za učenje stranog jezika. Ako je ipak obrađivana uz pomoć nastavnika koji je osjeća i voli, sigurno je da uvodi učenike u emocionalno učenje stranog jezika. Time njegujemo i opravdavamo »Doživljaj« kao jedan od važnih principa glotodidaktike. Bit će korisno da ne zanemarimo ni ostale principe glotodidaktike pri planiranju korištenja poezije na satima stranog jezika, primjerice: Sistematičnost i postupnost, korištenje postojećih interesa i razvijanje novih, povezanost nastave sa životom, primjerenost nastave učeničkoj dobi, trajnost, ekonomičnost i nastavnikovo rukovođenje nastavom.

Kako i u kojoj mjeri uključiti autentično književno djelo u program stranog jezika?

Obrada poezije može opravdati svoje pravo na uključivanje u nastavni program samo ako je svakodnevna i samo ako odgovara mogućnostima i interesima učenika.

POEZIJA može biti djelotvornim izvorom motivacije u trenutku kada su drugi sadržaji postali isuviše uniformirani i otrcani. Svaki nastavnik najbolje će sam osjetiti kada treba učiniti mali izlet u svijet poezije i njome osvježiti sate stranog jezika.

Svi predloženi oblici obrade rezultat su vlastitog iskustva nastavnika u radu s učenicima osnovne škole, a ne neki iscrpni i zadani »propisi«. U idućem članku prilažemo pripremu sata na kojem je obrađena pjesma »The Town Child«, Irene Thompson.

II PRIPREMA ZA OBRADU PJESME »THE TOWN CHILD« IRENE THOMPSON U SEDMOM RAZREDU OSNOVNE ŠKOLE

Razred

VII razred — OŠ »Hasan Kikić«

Tema — nastavna jedinica

Irene Thompson: »The Town Child« — pjesma

Komunikacijski cilj

Opis slike, izricanje likes/dislikes, wishes (I wish there were...), prepjev pjesme.

Obrazovni ciljevi i zadaci

Obrada pjesme Irene Thompson: »The Town Child«. Proširenje vokabulara i struktura. Grupiranje potrebnog materijala za obradu pjesme. Aktivni vokabular. I hear (feel, smell, taste, see), high — tall, quiet — noisy, tehere ts/are..., row, smoke, woods, near, far, /foot/feet, I wish there were..., I would live...

Odgojni cilj

Iskorištavanje vrijednosti autentičnog književnog djela, poticanje učenika na doživljavanje pjesme, na pričanje o gradu i na davanje izjava o tome što u njemu vole, što bi željeli da bude u njemu drugačije i razvijanje kritičnosti učenika prema ružnim pojavama u svom gradu.

Metode

Usmeno izlaganje, razgovor pisanje, rad na tekstu, demonstracije (dijapozitivi, tekst na grafofoliji, slušanje teksta s vrpce).

Nastavna sredstva i pomagala

Slike, dijapozitivi, magnetofonska vrpca, udžbenik (Zbirka poezije za djecu — The book of a thousand poems) grafofolija i odgovarajuća pomagala.

Tok rada

1. Povezivanje usvojenog gradiva s uvodom u obradu pjesme uz pomoć dijazpozitiva iz Višeizvornog sklopa I speak English D. Postepeno se uvodi nov vokabular potreban za obradu pjesme »The Town Child«.

Vodi se razgovor i opisuju se slike na kojima se vide dijelovi Londona (ulice, trgovci, promet, život u gradu, u predgrađu). Traži se mišljenje učenika o tome što im se sviđa, odnosno ne sviđa na slikama.

Dijazpozitivi koji se primjenjuju. Unit 7/slide 13.

Započeti pitanjima poput:

What does London public transport include? (London buses.)

You travel around London on top of a double-decker.

What can you see?

Uvesti izraze:

— streets crowded with traffic, people, feet.

Potaknuti učenike da se u opisu koriste strukturama.

— There are buses, cars, motors, taxis...

— There are no... small family houses, gardens, flowers...

Dijazpozitivi: Unit 1. slides 1. 2. 3.

Semi-detached houses — učenici opisuju sliku nakon odgovaranja na nekoliko postavljenih pitanja.

(Where do the English people usually live? What are they fond of?)

Uvesti izraze:

— The houses all stand in a row. It is a quiet street with no traffic at all. Nastavnik/ca postavlja pitanja koja od učenika zahtijevaju potpune odgovore, a ne kratke da/ne odgovore.

Postavlja zatim pitanja u kojima se upotrebljavaju izrazi:

— quiet — noisy.

Učenicima se daju strukture koje se javljaju u pjesmi:

— I live in Zagreb in a street crowded with traffic but

I wish there were meadows and woods very near.

Učenici dopunjuju započetu rečenicu:

— I wish there were (flowers here..)

Upotreba slika sa zimskim pejzažom:

— There's plenty of snow, the sky is far above

Nastavnik/ca postavlja pitanja, kako bi učenici u nekoliko rečenica opisali sliku.

Učenici se potiču na to da govore o raznim zvukovima u razredu, upotrebljavajući strukturu:

— I can hear... (cars, trams...)

2. The Town Child

I live in the town

In a street;

It is crowded with traffic

And feet;

There are buses and motors

And trams;

I wish there were meadows

And lambs.

The houses all wait

In a row,

There is smoke everywhere

That I go.

I don't like the noises

I hear —

I wish there were woods

Very near.

a) Slušanje pjesme

Na foliji se nalazi nekoliko općenitih pitanja koja učenici čitaju prije slušanja. Priprema za slušanje pjesme. Učenici se potiču na to da obrate pažnju na intonaciju jer će im ona pomoći u razumijevanju osjećaja pjesnikinje (poetess).

b) Nakon slušanja učenici odgovaraju na pitanja koja su na foliji. Nastavnik proširuje pitanja prema potrebi.

c) Opet se sluša pjesma. Tekst pjesme je sada pred učenicima i oni ga istovremeno prate slušajući izvornog govornika.

d) Nakon drugog slušanja nastavnik/ca postavlja dodatna pitanja i provjerava razumijevanje pjesme.

— Where does the poetess live? On a square?

Is her street quiet or crowded?

What is crowded with traffic?

Does she like it? Read her words! (I wish there were...)

d) 2—3 učenika čitaju prvu strofu. Ako se pokaže potreba, nastavnik/ca može postaviti nekoliko pitanja.

f) Isti rad nastavlja se i s drugom strofom.

Provjerava se da li učenici razumiju osjećaje pjesnikinje.

She doesn't like her town, living in the town. How do you know?

(Odgovor: ... the houses all wait in a row...)

Read her words. What would she like?

3. Pismena vježba — Guided composition

Pretpostavimo da pjesnikinja voli život u gradu. Kako bi pjesmu trebalo izmijeniti da se to i izrazi.

Vježba se piše na ploču, a izmjene se obavljaju samo na prvoj strofi. Cilj je te vježbe da učenici bolje osjete sadržaj i smisao pjesme.

Moguće izmjene:

— mijenjanje imenica (town — village)

— dodavanje ukrasnih pridjeva (buses — bright red buses)

— prebacivanje izjavnih rečenica u negativne i obrnuto (I live in a town — I don't live...)

4. Nastavnik/ca čita posljednju strofu koja nije napisana u njihovim udžbenicima kako bi provjerio/la razumijevanje. Učenici su navikli na takav oblik rada, pa nije potrebna posebna priprema.

Listening comprehension:

There is only one thing

That I love,

And that is the sky

Far above,

There is plenty of room

In the blue

For castles and clouds

And me, too!

Provjeriti da li učenici razumiju izričaj:

— castles of clouds

You watch the clouds. Are they always the same?
Let's talk about different shapes.

When I look at the clouds I can see: pillows, sheep, balls, geographical maps, islands travelling around, mountains, hills . . . (praktičnost ove vježbe je poticaj za upotrebu vokabulara i pronalaženje odgovarajućih metafora).

5. Domaća zadaća

Slušati pjesmu snimljenu na kasetama ako ih učenici posjeduju, memorirati je za slobodnu interpretaciju na sljedećem satu.

Pismeni zadatak:

— Pripremiti vokabular za pjesme koje će pisati sami učenici, pod naslovima:

The Town Child

The Country Child

LITERATURA

Brozović-Gerčan, Udžbenik engleskog jezika za VII razred osnovne škole, Školska knjiga, Zagreb, 1984.

Julia M. Dobson, Effective Techniques for English Conversation Groups, Newbury House Publishers, Inc., Massachusetts, 1974.

Wilga M. Rivers, Mary S. Temperley, A practical guide to the teaching of English as a second or foreign language, New York, Oxford University Press, Inc., 1978.

Florence Steiner, Performing with objectives, Newbury House Publishers, Inc., Massachusetts, 1975.

Earl W. Stevick, Teaching and Learning Languages, Cambridge University Press, Cambridge, 1983.

Mirjana Prebeg-Vilke, Uvod u glotodidaktiku, Školska knjiga, Zagreb, 1977.

»The book of a thousand poems«, Evans Brothers, Ltd., Montague House, Russell Square, London.

Milvija Marković

LITERARNI TEKST — KAKO GA ČITATI S RAZUMIJEVANJEM

(Prikaz sata)

CILJ

Cilj ovog sata *nije* da se čitanjem teksta uči jezik — vokabular i struktura — već da se učenicima:

a) ukaže na potrebu i ljepotu čitanja

b) ukaže na način kako čitati izvan učionice.

To je pokušaj da se učenici, koji inače nisu motivirani da izvan učionice čitaju na stranom jeziku ako postoji prijevod, upute na literaturu kao na nešto što izlazi iz propisanih okvira, služi za zabavu, a ujedno je i oblik samopotvrde.